Број 207. У Новом Саду, у уторак 18. септембра 1907. Година XLII.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. на четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. на четврт године 9 круна 75 пот.
За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. а за стране земље годишње 6 круна 50 пот.
Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући, де је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 2.
Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Како се води код нас политика?

Беч, 25 IX. 1907.

I.

Кад човек посматра из даљине, окружен туђим народом и туђим приликама, нашу страначку борбу, до њега не допиру распламтеле страсти оних бораца, који активно учествују у борби. Све личности и личне заљевице, мржња и срдба су за њега изван домашаја. Он може мирно и хладно и објективно да суди. С тога мислим, да ово неколико непристрасних речи, упућених „Србобрану“ од једног далеког посматрача наше страначке борбе, неће бити на одмет.

Положај, у коме се данас налази српски народ у Угарској, Хрватској и Славонији, никада није био тако јасан и прегледан као сада. Судариле се две струје, јаке, силне. На једној страни самосталци са својим савезницима либералима и њиховим „Браником“ и клерикалима (калуђерима) и њиховим „Српским Сионом“. Савезници нису додуше званично објавили свој савез, али у сваком питању, и у политици и у автономији, они заузимају једнако становиште. Прибићевић и Полит и Руварац и сви њихови шегрти око недељних листова — сви они подједнако пишу о хрватској и мађарској коалицији, о радикалима, о патријарху Георгију, о манастирској штампарији. Сви они једни друге бране, препоручују и хвале. На другој страни стоји противна струја, радикална странка, већина српског овостраног народа.

Ова борба је за сада још увек на почетку своме, али су обе струје у свима главнијим питањима заузеле одређено становиште. На политичком пољу, у конфликтима између Угарске и Хрватске и Славоније и између Угарске и Аустрије, добиле су обе струје маркантан израз. Самостална странка и савезници јој у заједници са Хрватима раскинули су везе с мађарском коалицијом и отпочели жестоку борбу против ње, у намери да истисну мађарски језик са жељезница у Хрватској и Славонији. Радикална странка заузела је одлучно становиште против мађарског језика на хрватско славонском територијуму, али није била за то, да се кидају везе са Мађарима. Језично питање ово унутарња је ствар између Угарске и Хрватске и Славоније. То ће се питање моћи потегнути и у будуће кад год буде хтела хрватско-славонска влада. У овом тренутку није се смела раскинути ради тог питања веза са мађарском коалицијом. У овај мах ломи се између Угарске, Хрватске и Славоније с једне стране и Аустрије с друге стране много крупнија ствар, оцепљење првих од Беча. То оцепљење стицајем прилика дошло је баш у ово време на дневни ред и у блиској будућности ће у том питању да падне последња реч. У рођеном интересу и Срба и Хрвата и читавог југословенства и читавог Балкана лежи, да помогнемо из све снаге Угарску при њеном цепању од Аустрије. Судбоносан тренутак овај од пресудног је значаја за будућност свију нас, али самосталци и њихови савезници (либерали и клерикали) превиђају то и не само да не помажу Мађаре у борби са Бечом него баш у овом тренутку кидају везу и ступају у борбу с Мађарима, те тиме отежавају положај њихов.

Друга начелна разлика на политичком пољу између радикала и самосталаца избија у држању према српским захтевима. Самосталци и либерали и клерикали стоје на становишту, да су Срби и Хрвати један народ, радикали — да су два народа. Самосталци мисле да српске захтеве није опортуно истицати, док српско хрватска коалиција прво не рашчисти уставна и државноправна питања. Радикали не допуштају, да се и даље одуговлачи решење српских захтева, јер држе, да ће после уставних питања доћи економска, доцније ће спречавати то решење обзири према франковцима и т. д, изговор ће се свагда наћи, да се отегне у недоглед решавање наших захтева и тиме да се штете животни интереси српског народа.

Исто овако је изразита разлика између једне и друге струје на автономном пољу. Народ српски у Угарској, Хрватској и Славонији поседује велико имање. Многе стотине хиљада годишњег прихода од тог имања развуку њих 50—60 калуђера. Већина тих калуђера су људи прости, са 3—4 основне школе. Ти људи немају смисла за просвету и за науку, они немају осећаја за народ свој. По прњаворима и селима око наших манастира причају читава чуда о животу и разврату појединих калуђера. Сав је ваздух тамошњи окужен неморалом њиховим. Та ко већ није чуо о куварицама, о теревенкама калуђерским, о фарблу до зоре, после кога се крећу побожни монаси фрушкогорски на јутрење? Радикали су повели непомирљиву и мушку борбу против расипања народног иметка. Борили су се против преставника тог харчења, против патријарха Георгија, у уверењу, да кад сруше преставника система, да ће се с њиме срушити и читав систем. Ничега није било личног у тој борби. Радикална странка није мрзила грешника, него само грех. Њена је намера једино то, да спречи расипање народног иметка и да га употреби на оснивање школа на просвету и науку српску. Али тим радом својим дошла је у сукоб са другом струјом, са самосталцима, либералима и клерикалима (калуђерима). Ови су отворено бранили сви заједно патријарха Георгија. Отворено су нападали и нападају уредбе радикала, које ће учинити краја расипању народног иметка. Отворено су ишли за тим, да одрже стање у автономији, које је до сад владало. Ето нека ми каже „Србобран“, кад је устао против калуђерског расипања? Стотине хиљада форината годишњег прихода требало би да уносе манастири у народне фондове, они међутим

ПОДЛИСТАК.

ЦРВЕНИ РУВАЦ.

Simon Vilmos.

Јон Тођер, беше један од најсмелијих пустоловаца околине Рећезата. Ма да су га врло често вребали, никако га не могаше ухватити. Чују прасак његове пушке, — али када у томе правцу ни од куда га. И сам се поседник дотичне шуме беше забринуо — јер му је много дивљачи потаманио — како би овога ниткова ухватио. И жандаре су слали за њим у потеру — али све узалуд. Колебу његову знали су врло добро, али кад год су код њега ишли да му пушку нађу и одузму, увек су се вратили с празним шакама. О пушки ни трага ни гласа. О пушки Јоновој има читава историја.

Јон Тођер, у својој колеби врло повучено живљаше са својом јединицом Аницом, која је била лепотица околине. Његовом мирном животу не сметаше нико, јер их је сваки мимоилазио. О старом пустоловцу Јону беху приповедали, да са нечистима шурује — те само на тај начин никако не могу да га ухвате, јер ево већ неколико година читаве хајке приредише на њега — али све узалуд. Никако да га ухвате на делу. Било је људи, који су тврдили, да један од најсмелијих ловаца властелиних Ладислав Берки, по читаву ноћ проводи у близини колебе Јонове, па ипак је чудновато, да се баш онда прасак Јонове пушке чује по шуми. Али не — Берки није одлазио колеби ради чувања шуме и ради вребања Јона — као што су људи говорили, — него је одлазио само ради тога, — што је у ноћном времену, када Јон није код колебе — могао његовој лепотици ћерки — најбоље своје љубавне осећаје да открије. По некад у то време када би прасак пушке до њих допро — Аница би му се приближила: Драги, када би мој отац случајно наишао на нас — тебе би сигурно убио? О ти плашљива девојка — умиривао би је ловац — зар ти не знаш, да твој отац зна за наш састанак? Шта више, њему је и боље, када сам ја овде — бар га нико не гони, те може по вољи таманити дивљач. — Девојка је неодобравајући вртила главом. — Вараш се љубави моја — јер мој отац не зна о свему овом ништа — шта више рекао ми је и поверио, да на сваки твој корак пазим. И сада само један знак од мене па те нема више у животу.

Док су они у ноћној тишини провађали време, дотле је Јон по вољи тлачио дивљач. И самом му врло чудновато било, како га нико не вреба нити гони.

Први дан Божића такав се догађај десио — да је читаву околину Рећезата узрујао. То јутро нађоше у снегу на смрзнуту лешину Ладислава. Разуме се, сумња је одмах пала на Јона. Стари је пустолов одлучно бранио своју невиност. Доказа никаква нису имали, осим једног црвеног рубца — за који је Јон казао — да није његов. Ослобођење му је за кратко време предстојало — али — када се на главној расправи догоди нешто неочекивано. У дворану — где се расправа одржавала — ступи бледа девојка — главом баш Аница и поче говорити: Ако господа хоће да знају ко је кривац — ја ћу вам казати! Она стоји пред вама! Та марама — што сте је нашли — моја је! Ладислав Берки месецима ме је гонио својим љубавним осећајима — и последње вече тако је био смео — да сам у својој раздражености зграбила оружје и убила га.

Јон Тођер је нестрпљиво и са напетим лицем слушао Аницу.

— Није истина господо! Ова девојка лаже! Она се боји да мене не осудите — па стога узима кривицу на себе!

Девојка му упаде у реч. Поново велим — та је марама моја — на великом сам је вашару купила — имам и сведока! Јон клону и седе на клупу. Видило се, да се јако бојао. Не потраја дуго — опет устаде и поче говорити: Господо! Изјављујем још једном — да та девојка не говори истину — убица сам ја! Оружје моје наћи ће те нешто подаље од места несреће закопано! А ту је мараму мени моја ћи поклонила већ одавно! Тек што је Јон ове речи изговорио — Аница стаде пред њега и поче говорити: Па ипак си ти убица? То сам хтела знати! Убио си ми љубав по твојој вољи — нитковски — сада те ја убијам по мојој вољи!

Ове речи поразише Јона — изгледаше као да би га неко секиром у главу. У првом тренутку изгледало је — као да се хоће бацити на Аницу — али му ноге задрхташе, — побледе и онесвешћен се стропошта на земљу...

Суботица код Б.-Цркве.

С мађарског: **Светислав Б.**

унесу по 2 до 3 десетине хиљада, а некад и тек по неколико стотина форината. Све друго развуку калуђери Зна ли „Србобран“, шта би се све могло учинити за пр свету српску, кад би на њу трошили годишњу своту од неколико стотина хиљада? Па кад је, к јом је приликом жигосао „Србобран“ расипање калуђерско? За радикале има места у сваком бр ју, понекад у једном броју и неколико чланака, о калуђерима нема никад ни спомена

Ово су разлике у глатким потезима између обе струје, између оба табора, у којима је подељен српски народ у Угарској, Хрватској и Славонији У идућем чланку ћу проговорити о начину, како воде борбу те различите струје и том приликом ћу ставити неколико питања.

Др. Ал Ив.

Нови Сад, 18. септембра.

Ђонови, пенцета и потплате Давно је било, кад је у рачунима једног нашег манастира било зарачунато око 300 фор. за рен. И то за једну годину Данас у то већ нико и не верује То причају као добру шалу.

Но има данас неких рачуна који не изостају иза тог — рена. То су лањски рачуни управника манастирског семеништа у Ср. Карловцима, Герасима Петровића.

Два манастирска настојатеља прегледали су те рачуне и нису их примили Није их усвојио ни патронат тог семеништа. Но патријарх Георгије је пр трпао — шкандал Рекао је: Треба већ једном свршити с тим, па оставити тог чов ка на миру. А тај човек је био његов пријатељ — Герасим

У том манастирском семеништу било је десетак ђака, који се спремају за калуђере. Отац Ге асим се брине и о њиховом препитанију. Брашно узима из Н. Сада. Али га узима и из Сомбора где му је породица Рачун за брашно има али нема железничких подвозних листова. Оно брашно из Сомбора као да није ни дошло у Карловце но је потрошено у Сомбору, а манастирско га је семениште платило Ту су сумњу изразили прегледачи рачуна, а отац Герасим није могао ту сумњу да разбије нити да докаже, да је брашно стигло железницом у Карловце

Манастирско семениште добија дрва од манастира. Па опет има неких рачуна и од дрва. Неправилности су огромне, управ баснословне.

Но има нечега у тим рачунима, што би могло да пружи руку ономе рену од 300 форинти. То су — оправке ђачких ципела.

За два месеца, лане од септембра до новембра уведено је, да је оправљено преко 200 пенцета на ђачким ципелама а било је 9 до 10 ђака. Нечувено, али — тако је.

Та пенцета нису уведена сва под именом пенцета, него под 3 имена: Пенцета, ђонови, потплате. — Кад су питали оца Герасима шта значе та три назива, морао је признати, да су то све пенцета, или ђонови или потплате, јер то наш народ зове негди пенцет, негди ђон, негди потплата.

Прегледачи рачуна нашли су, да би отац Герасим био врло добар да пише лексиконе, јер се врло добро разазнаје у разним називима, али да је врло незгодан економ

Ствар с тим рачунима стоји нерешена. Ми смо већ писали о томе, да један питомац манастирског семеништа стаје преко 3000 круна годишње. Кад су последњи пут представници манастира договарали се о томе, шта ће и како ће, били су сви за то, да се манастирско семениште укине. Сви су бар говорили у том правцу Тада устаде један и рече: — Манте се тога Његова Светост патријарх Георгије жели, да се Герасиму Петровићу осигура место код семеништа. А како ћете му осигурати место, ако семениште укинете?

Видећемо докле може овако трајати. Расписан је био стечај за питомце овог семеништа, јер је познато да су се сви разбегли и остало их је 8. Иако тамо ђаци имају све, али све бадава, јавио се само један и то је један истерани ђак. Примили су га...

Па опет деца бегају. Да нису кукавци поред оног силног брашна и гладни?!

Крајње је време да се све извиди, а нарочито они ђонови, пенцета и потплате. Поред свих толиких ђонова, пенцета и потплата ми не можемо да корачамо напред.

Догађаји у Београду.

Београд, 17. септембра.

Јучерашњи догађај хтели су неколико пријатеља Милана Новаковића и Максима Новаковића, који су у управи града Београда извршили самоубиство, да употребе као повод за демонстрацију, али је та намера тотално пропала Успели су једино, делећи новац, да скупе око 100 шегрта и уличних мангупа, са којима се нису хтели солидарисати опозициони студенти и радници. Грађани у опште нису учествовали. Упало је у очи, да је међу демонстрантима било доста страних поданика, Несрба, зна се којих. Та малобројна група прошла је вечерас улицама, звиждећи и вичући: „доле полиција!“ што је нарочито понављала пред зградом главне полиције. Убрзо су се демонстранти разишли, увидевши да у грађанству не налазе никаквог одзива ни потпоре. Никаква сукоба нити скандала није било. У вароши је потпун мир Данас демонстрације нису понављане. Неистините су и злонамерне, дакле, све вести бечких и пештанских листова о неким великим демонстрацијама.

Ноћас у 1 сат пренесена су оба Новаковића на ново гробље, где је секција извршена и у 11 часова пре подне тела обојице сахрањена у новом гробљу. Секцију су вршили 13 лекара, војних и грађанских Они последњи из свију политичких партија као и лекари, који су по захтеву адвоката и породица оба Новаковића ушли у комисију.

У 11 часова пре подне министар-председник Папић примио је посланике Русије и Аустро Угарске, која су му предали зербалну ноту у питању реформа у Македонији. Нота ће бити од речи до речи објављена.

Политички преглед.

Поравнање између Угарске и Аустрије. Данас стижу аустријски министри у Будимпешту да продуже преговоре о пора нању Преговори ће како желе трајати до краја ове недеље и држи се да ће доћи до споразума. Једно што изгледа сигурно то је, да ће се овог пута или споразумети или разићи

Изборна реформа за истарски сабор. Ових дана је у истарском сабору подастрта на претрес законска о нова о реформи изборног реда. Место 33 заступника као до сад биће 42, и то 39 бираних и 3 вирилна гласа. Изборни котари су распоређени тако, да би Талијанци добили 25, а Словени, Хрвати и Словенци, 14 заступника.

Далматински сабор. У далматинском сабору настављена је дебата о језичном питању Тресић-Павичић, Перић и Продан осуђују владу, што није одржала своје обећање. Дворски саветник Тончић одговара на нападе и брани владу. На послетку говори Трумбић Вели да се не могу задовољити чистим обећањима, већ они чекају и дела од владе. Позива Талијане да гласају са Србима и Хрватима Јер ако хрватски језик постане званичан, они не ће зато тражити, да се сасвим потисне талијански језик. Шта више они ће драге воље допустити употребу талијанског језика, и то не само да се њиме странке споразумевају, већ и за поднеске.

Борба о престо у Перзији. „Берлински Тагблат“ јавља, да се у Перзији води борба о престо. Једна депутација, састављена од чланова парламента, учинила је султану предлог, да се одрече престола, јер је, у овако тешким приликама у којима се земља налази, неподобан за владање И вели, да би султана већ одавна били збацили, кад би само велике силе хтеле признати ново изабраног султана Преко Петрограда је стигла вест, да су незадовољници на једном свом скупу прогласили за султана стрица данашњег правог султана, херцега Зили Султана Перзиски посланик у Берлину опровргава ове гласе. Признаје да у земљи има незадовољника али је њихов број мали. Повод незадовољству и немирима је у приликама, које прате провођење устава.

Балканска изложба у Лондону.

О балканској изложби вели »Новоје Времја« ово: — Србија не само што је развила свој земљорад и гајење стоке до врло велике висине, већ је развила рударство, створила разне облике индустрије и начинила од себе донекле индустријску земљу. Упоређујући Србију са Бугарском, не треба заборавити, да је Србија почела ослобођење већ 20 тих година XIX. века, а Бугарска се тек ослободила одједном 1878. г. Србија је отуда са свим природно претекла своју балканску сестру у њеном индустријском развијању. Међу њима се опажа ова интересантнија разлика: Срби показују више индивидуалну иницијативу; Бугари раде више систематички, са јачом националном дисциплином. Бугари се у опште сматрају као најтрудољубивији и најпрактичнији народ на полуострву; докле су Срби више склони на маштање и често запоставе и своје најближе интересе. Ово мишљење о обема народима и објашњава, да док су Бугари својом изложбом оправдали у њих полагана очекивања, дотле су Срби та очекивања далеко надмашили.

Две категорије изложених предмета, које су највише интересовале Енглезе, били су минерали и дуван — обе српске. Оловне и бакарне руде за време српског царства чиниле су главни извор његовог богатства и један од најглавнијих источника његове моћи. Под Турцима су били са свим заборављени, а у самосталној кнежевини почели су их опет истраживати, али слабо и полако. Тек 90-тих година нађена су зато новчана средства, и почело је истраживање метала на потпуно научан начин.

То ме је описивање и припремало на оно што сам нашао на изложби, и уверио сам се, да је развијање горње гране индустријске утицало на развој целокупне индустрије у Србији. Врло је интересантно било видети приличну количину злата, које се налазило у смеши са другим минералима, и које потпуно заслужује улагање капитала у његово прерађивање.

Производња дувана од стране српских радника јако је интересовала посетиоце изложбе. Да то нису били само радознали људи, потврђује факат, који сам ја сам чуо од једног српског великопродавца дувана, да је не само сва количина дувана продата, него да су добијали и поруџбине, које превазилазе количину производње дувана у Србији и које ће моћи бити испуњене тек кроз неколико година.

Величина писма ми не дозвољава да говорим и о другим предметима изложбе, која и иначе показује изванредан напредак Србије у култури и културном животу, индустрији и уметности. Нарочито чуђење изазива лепота и укус намештаја, који, ако не бољи није гори од бечког. Запрепашћују успеси у живопису, још више у скулптури тој најтежој и најмање приступној уметности. Какво само културно делање треба да буде извршено, па да једна мала краљевина од два и по милијона становника, колико једна руска губернија, може да изложи толико лепих ствари! И како су лепо и озбиљно и у каквом све реду биле намештене ствари! Треба још знати, да је српска изложба од свих, које сам ја икад посетио, била прва готова још пре отварања. Врло се често дешава да изложбе буду потпуно готове тек при свом свршетку.

Предлог

за правила православног српског свештеничког удружења митрополије карловачке.

(Наставак.)

Члан 26. Старешина главног одбора заказује и руководи састанке, потписује преписку и оверава издатке. Кад он одсуствује, замењује га заменик старешине, или најстарији по избору члан главног одбора.

Члан 27. Тајник израђује сву преписку, премапотписује сва акта сем новчаних и чува архиву и библиотеку.

Члан 28. Благајник прима улоге, исплаћује старешином оверене рачуне из редовних прихода, а вишак даје новчаном заводу под интерес, а по наредби главног одбора, склапа тромесечне и годишње рачуне и води списак свију дужника.

За неуредност у вођењу рачуна одговара главном одбору; а за штету или недостатак одговара пред државним законима.

Члан 29. Благајник премапотписује сва новчана акта.

Члан 30. Ако се упразни које место у главном одбору — смрћу или оставком, попуњује исто сам главни одбор од састанка редовне скупштине. Но ако се 6 места упразне у главном одбору, дужан је старешина да сазове ванредну скупштину ради избора тих чланова у главни одбор.

Члан 31. Главни одбор води записник о својем пословању, који потписује старешина, тајник и 2 за то изабрана члана главног одбора.

Члан 32. Чланови главног одбора дужни су редовно долазити у одборске седнице и изостанке разложно оправдати старешини.

VII. Орган удружења.

Члан 33. Свештеничко удружење може установити свој засебни орган, у којем ће се неговати еванђеоска наука православне вере и цркве, хришћански морал и објављивати радови удружења.

Члан 34. Редовни чланови и добротвори добивају лист бесплатно, а сви остали плаћају за лист годишње, колико одреди главни одбор (члан 36.)

VIII. Уређивачки одсек главног одбора и његове дужности.

Члан 35. Уређивачки одсек органа свештеничког удружења састављају: Уредник, извештач и тајник, који у исто време могу бити и чланови главног одбора.

Члан 36. Чланови уређивачког одсека држаће недељно најмање по један састанак, да посвршују редовне административне послове; да прегледе послате рукописе за лист; да исте међу собом распореде и узимљу на оцену; да чине предлоге главном одбору за награде писцима, да воде надзор о тачном пошиљању листа свима претплатницима; да се и сами старају за рукописе у случају недостатка истих; да одређују материјал из оцењених рукописа за сваки број листа; да воде старање о уређивању листа према обележеном програму, правцу и задатку удружења; да воде издавалачку радњу око листа, коме ће у споразуму са главним одбором одређивати цену, величину и време излажења; да се брину о набавци књига за друштвену књижњицу; да чине погодбе са штампарима за штампање листа; и најзад, да воде сву бригу и старање око напретка листа друштвеног.

Члан 37. Уређивачки одсек мора имати ове књиге:

а) књигу за бележење рада уређивачког одсека,

б) књигу свију претплатника, по којој ће лист слати

Члан 38. Уређивачки одсек са главним одбором водиће бригу, да се на издавање и уређивање листа и свију других трошкова око листа чине издатци само из прихода означених у I. тачци чл. 11.

(Свршиће се.)

Вести из места и са стране.

Немачке социјалисте и патријотизам.

Немачке новине износе речи Бебела и Норскеа на конгресу германске социјал-демократске партије у Есену. Норске је рекао ово: „Ако отаџбини буде претила опасност упада непријатељског, онда ће социјалисте упоредо с буржоазијом вршити своју дужност. Онај који се буде усудио тврдити, да ћемо поступити као издавице, тога ћу назвати лажовом. Ми ћемо бранити отаџбину. Ко противно мисли, биће искључен из партије“. После говора Норске говорио је немачки вођа социјал-демократске партије Бебел. Конгрес с несрплењем очекује шта ће одговорити Бебел на говор Норскеа. „Ја се потпуно слажем с говором друга Норске. Ми желимо да наша отаџбина буде на врху цивилизованог света. У случају неопходности, ми ћемо сви стати на одбрану отаџбине противу спољашњег непријатеља“. Ове речи Бебела, конгрес је примио са бурним одобравањем. Затим је конгрес приступио гласању формуле, која се тиче антимилитаризма, и грдном већином гласова одбачени су сви предлози штутгартскога збора о том предмету. Бебел је одржао сјајну победу.

Трговина људи у Мароку.

У Мароку се још једнако тргује с робовима. Терају се читале гомиле на пијацу па се продају. Власник има неограничено право на роба. Један Европљанин оде код једног Мароканца. У разговору дођу на реч о вештом нишањењу. Да покаже своју вештину, изведе Мароканац једног свог роба метне му међу ноге плочу за нишан, натегне, али не погоди ону плочу, већ на место убије роба. Па ни да га глава заболе. Само се вајкао на штету, јер је платио за роба кад га је куповао.

Кубни шах.

Код обичног шаха помичу се фигуре по једној равној површини, на којој су означена 64 поља (8×8.) Фердинанд Мак је конструисао нов шах, у ком се фигуре могу помицати не само у две димензије, као на обичној равни, већ и горе и доле. Шах је и до сад био јако сложена игра, јер су се фигуре могле на различне начине повлачити, а сад, са отварањем и треће димензије, биће та игра још замршенија. Јер је сад област разних комбинација управо непрегледна.

Лажан новац.

У Перлезу је жандармерија открила једно друштво, што је правило лажан новац, и то комаће од 2, 5, 10 и 20 круна и од једног динара. Новац је врло вешто кован, само је нешто тамније боје. У готовини су нашли 4800 комада од 20 круна.

Становништво у Хрватској и Славонији.

Крајем прошле године било је у Хрватској и Славонији 2.592.969 душа. Од тог су више од 95% Срби и Хрвати.

Превара.

Један Циганин из Срема наговори два сељака на трговину са лажним новцем. Обећаваше им за сваку хиљаду круна правог новца две хиљаде лажног. Ови пристану и Цига их одведе до „банкара.“ Ту затраже од оних сељака хиљаду круна, ови дају, а банкари се с новцем удале, обећавајући, да ће се вратити са лажним новцем. Сељаци су чекали и чекали, и на последак, видећи да су преварени, оду покуњена носа кући. После неколико дана дође и посредник Цига, и изговараше се, како је био понео новац, али како су га на путу срели и отели му новац. Ствар је дошла и полицији до ушију, те је предузела кораке против оних обешењака.

Подземни промет у Лондону.

У Лондону је врло жив подземни промет. Има подземна пруга, која превози годишње на 240 милијона људи, има кавана, гостионица, берберница, и др. Сад ће и један лист имати своје уредништво под земљом, а зваће се „Кртина“ за знак, да излази под земљом.

Како се јајар оженио.

Један трговац јаја није знао згоднијег начина, да нађе себи жену, него је на сваки товар јаја написао, да тражи жену таку и таку. Његови товари су стизали у све крајеве света, и природна је последица била, да се женски свет почео разабирати за трговца У писмима, што су их женске писале на њега, многе су наглашавале, како их особито занима гајење живине!

Баш погодио.

Један кнежевић, путујући кроз један врло сиромашан крај, опази како људи рђаво изгледају, те ће рећи једном старцу: „Та ви јадно изгледате.“ Старац одговори: „Има већ неколико дана, како нисам скоро ништа јео.“ На то ће кнежевић: „А тако. Е онда морате себе присилити да више једете. Како то да немате апетита?“

Брзојави „Застави“

Стигли 18. септембра.

Поравнање.

Будимпешта. Аустријски министри стижу данас у Будимпешту. После по дн. почињу саветовања Кошут је изјавио невинарима, да је положај још увек тежако Ерентал стиже сутра у Будимпешту.

Отварање угарског сабора.

Будимпешта. У првој седници угарског сабора интерпелисаће Супило о положају.

Главни уредник: Јаша Томић.
Одговорни уредник: Константин Брадваровић.

ПРИПОСЛАНО*).

Нови Сад, 17. септембра 1907.

Штовано уредништво!

Молим Вас, да прештампате ово Симино писмо у Вашем цењеном листу, јер је „Стармлада“ (бр. 10.) побирао из њега само оно, што би му (по његовом мишљењу) могло помоћи да упрља „Врача“ и одврати од њега читаоце, односно претплатнике. Боле г. Крстоношића велики број „Врачевих“ претплатника и не може никако да разуме, да се може трошити годишње 10.000 круна (!) и 10.000 круна кредитирати као „најновију вересију“. Наравно, кад би „Врач“ имао толики број претплатника, као „Стармлади“, имао би таман толико, да купи штрангу и да се обеси; а овако — може, а утера ли ту „најновију вересију“. моћиће још дуго.

Ово писмо је одговор г. Крстоношићу и ја молим и овим путем „Врачевог“ уредника мог кума Бешевића, да не одговара ништа више на његова подметања и заједања. Смер овог нападања је да сруши „Врача“ (борба за опстанак — па и не замерам!) — па нашто губити време још и око њега.

Надам се, да ћете још у данашњем броју „Заставе“ штампати и хвала Вам.

С поштовањем

Зорка С. Лазића.

•

Писано из Загреба у Кусић Владимиру Павловићу на св. Николу 1899.**)

Поштовани господине,

Питате ме, за што не одговарам „Бранику“ на његову потвору, да се ја, Симо Лукин Лазић, „грије на сунцу Калајеве милости“.

Не одговарам за то, што немам шта да одговорим. Јер ако се мени и моме раду шта може пребацити, најмање ми се може пребацити, да уживам Калајеву милост и наклоност. Та, сав мој живот, све моје осјећање и сав смјер мога јавног рада, тако је далеко од Калаја и његове милости, као небо од земље. И уживање те милости сматрам ја за највећу прљавштину, што је данас Србин учинити може; прљавштину, која је равна издајству Српске Мисли. А јесам ли ја кадар учинити такав злочин? Нека на то одговоре они, који ме у душу познају и којих има у свима нашим странкама, па и у „Браниковом“ уредништву. А ја само кажем: не само да нисам кадар учинити такав злочин, него ево чикам сав свијет, нека ми покаже и докаже макар и најмање шта прљаво, непоштено, нечасно, поштена Србина недостојно, било у јавном, било у приватном моме животу, од искони до дана данашњег. Чикам сав свијет, чикам све и свакога, јер знам, да ми то нико не може — доказати. Та, ја сам свега свог вијека живјео за свој српски образ и пазио, да ни сјенка преко њега не пријеђе. И то ме је стало многих мука, и да тога није било, можда не бих данас овако скапавао, као нико мој. (Како скапавам, знаћете, кад вам кажем, да онамад на моје крсно име, св. Алимпија, нисам имао у џепу ни толико, да купим свијећу у цркву, него сам је купио новцем — позајмљеним. И то ми је била сва „слава“!) А да сам хтио живјети од туђинске милости, да сам се хтио продавати, могао сам и могу да се продам врло скупо, много скупље од „Калајеве милости“.

То је све, што бих могао јавно да одговорим. Али то није — све. Оно, што јавно не могу, не смијем, да кажем — много је више И кад бих то смио да кажем, мој образ само би свјетлији постао и мој углед у очима поштених људи само би одскочио. Али ето у животу бива и таких кобних тренутака, да човјека и за најплеменитију намјеру осумњиче прљавштином, а да не смије ни да се брани!

Та коб постигла је и мене. Јер ево шта је у ствари.

Од Босне и Херцеговине зависи опстанак, зависи живот „Врачев“. У Босни и Херцеговини је већина (око 800) „Врачевих“ претплатника, и то баш понајбољих. И онога часа, кад би „Врач“ изгубио Босну и Херцеговину, оног часа би свршио — за навијек. А „Врач“ би био забрањен за Босну и Херцеговину онога истог тренутка, чим би макар што зуцнуо против Калаја и његова система Дакле, губитком Босне и Херцеговине „Врача“ би на пријечац — нестало. Нестало би га тим прије, што је већ и забраном за Србију изгубио око 300 претплатника и сву вересију од 3 године, те је већ и с те (српске) руке довољно осакаћен. А каква би корист била од тога? „Врач“ би угинуо, а оно, што би тек заустио да рече против Калаја — не би се чуло у Босни и Херцеговини Себе би упропастио, а користио не би никоме, осим душманима српским, који то једва и чекају.

Па ипак, ја сам много пута долазио у искушење, да учиним ту глупост И да је било стало само до мене лично — учинио бих заиста већ давно Та, ја сам живјео и прије „Врача“, па живјећу и послије њега. Истина, живјео сам сам, а сада сам — ожењен. Али и са женом ја ћу, и мимо „Врача“, наћи поштена хљеба, па можда и слађег, бољег, него што је овај црни комад, што ми га „Врач“ мијеси. Јест, али ту нисмо у питању само ја и жена моја, већ од „Врачева“ опстанка зависи још 8 душа и 8 гуша: цијела породица честитог мога друга и вјенчаног кума, Ст. Бешевића, уредника „Врачевог“. Јер ја сам тога човјека помјерио из његова мирна живота у Спљету и позвао га у овај мој вртлог да заједнички дијелимо и добро и зло. Па кад би „Врача“ на јед-

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво ни у ком погледу.

**) Молим и сл. уредништво „Србобрана“ да ово прештампа.

ном нестало, тај би се човјек од једаред нашао на улици са цијелом својом сиротињом. А могу ли, смијем ли ја то учинити? Можда би други ко и могао, али ја не могу и — нећу.

Но кад бих баш и зажмурио на то све, ипак не могу учинити ту лудост још и ради овога:

„Врач“ је данас још једини српски поштен лист, који иде у Босну и Херцаговину. Он је још једина утјеха оној сиротињи раји и једини устук против стотине туђинских (србождерских) и проданих српских листова, који поплавише ону јадну земљу, као паразити, те је немилице трују. Па смијем ли ја оној сиротињи раји ускратити овај једини мелем? И кад би хтио — не смијем. Јер из многих крајева Босне и Херцеговине мени су стизале и стижу молбе од најугледнијих родољуба, да ни за живу главу не пишем ништа, што би их могло лишити „Врача“. Па не само православни Срби, него тако мисле и мухамедовци. Прије 3 године пропутовао овуда за Цариград један бег Куленовић и свратио к мени у редакцију. Кад га упитах, шта се мисли у Босни, што „Врач“ ништа не пише против Калајевштине, он ми рече: „Јами, чоче! Нико ти паметан то не замјера. Знамо ми добро, шта ти мислиш и шта хоћеш, да нам и не кажеш. Читамо ми у „Врачу“ више, но што је написано. Ти нама онамо требаш као кора хљеба, па не шали се, да нас још и ти напустиш. А која би ти вајда и била да нам и напишеш оно, што нећемо ни чути ни читати. Та, о нама се и о Калају говорило у делегацијама, пред лицем цијеле Европе, па нам није ништа помогло, а гдје ли ће нам помоћи, што ће „Врач“ ћапрдати! Али „Врач“ нама данас треба против мандалашке (хрватске и језуитске) напасти, па боље нам га је имати и таког, него никаквог“ Ето, тако мисли свјестан Србин мухамедовац, а тако мисле и сви тамошњи претплатници „Врачеви“. Па за што, да их лишим једне душевне потребе, кад се тиме ништа, ама баш ништа не постиже? Јер све, кад бих ја и превео све до сад наведене разлоге и обзире, па све кад би „Врач“ баш и могао живјети без Босне и Херцеговине (што је савршено немогуће), ипак не може ни једног словца зуцнути о Калајевштини Не може, јер све, па и најблажије, што се зуцне против Калаја и црквене његове политике у Босни, све то овдашње државно одвјетништво немилице — пљени. Дакле, не само да бих уништио лист и довео у питање опстанак оволике сиротиње око њега, него бих се још и узалуд трудио, јер би писао нешто, што би читао само државни одвјетник и нико други!

Ето за то „Врач“ ништа не пише против Калаја и његова система. И ето само то, што се ја чувам, да ми Калај не убије „Врача“, ето то је оно „сунце Калајеве милости“. А по чему је то „милост“ у опште? Зар за то, што му не дам повода, да ми убије лист? Охо! Још како би ми госп. Калај радо ускратио ту вељу „милост“, само кад би могао: кад бих му ја дао — повода забрани. Али ето ја нећу да будем луђи, него што јесам, па му не дам повода, да ме убије, него се лијепо „гријем на сунцу милости“ његове, да ми све зуби цвокћу!

А све ово врло добро зна онај лупеж, дописник „Браников“, јер сам о свему томе више пута лично с њиме разговарао. И још боље зна он, да ја све ово не смијем јавно да кажем Јер кад бих рекао само половину од овога, што Вама рекох, кад бих рекао само: зашто не смијем да пишем против калајевштине, већ то би било довољно, да „Врач“ буде за увијек забрањен за Босну, а овђе — конфисциран. Да, да! Зна он то све. Зна лупеж, да су ми уста завезана, а руке спутане, па само за то се он и смио усудити, да ме онако крвнички жацне у срце, да ме лупешки, из потаје, осумњичи.

(Овде поверава пок. Сима г. Павловићу једну тајну, коју за сад не смем штампати Да се та тајна тиче „Врача“, не бих оклевала, али се тиче једног српског листа, коме би овом изјавом нанела доста неприлике и штете, а можда и шта горе — а то нећу и не смем чинити (то нека чине и даље они, којима је то занат) С тога пуне три стране писма изостављам.)

Па ипак ја сам хтио јавно да му саспем зубе у грло. Чим сам прочитао ону подвалу у „Бранику“, одбацио сам све обзире и хтио сам јавно да исповједим све овако, како Вама казујем, па куд пукло — пукло! Али кад су то сазнали моји пријатељи, овдашњи најугледнији Срби, залетише ме на сваке руке, да то ни пошто не чиним, ако не ради себе и „Врача“, а оно барем радо ... (име тога листа) Ломили су ме неколико дана и — срећом — сломише ме! И врло добро учинише. Јер, збиља, за чију љубав да поднесем ја толике жртве и искушења? За чију љубав да починим толика зла и себи и другима? И за чију љубав да разорим је све ово, што сам пуних 10 година мучно и крваво зидао камен по камен? Зар за ћеиф једног — (Овде опет изостављам неколико редака због једне личности, која нема никакве везе са „Врачем“.) Али таква чељад не заслужују друге жртве, него да човјек на њих пљуне, па да их — обиђе.

Па и обиђох. А Вама ово повјеравам на српско поштење и молим Вас, да од овога писма не чините никакве употребе, него да га спалите

Опростите, што Вам одмах не одговорих. Имао сам много пречих послова, а и морао сам мало да се приберем од тога чуда. Више ме је питање изнова раздражило и до дна срца потресло, те ево још и сад, пишући ово, сав дршћем. Грозим се сам од себе. Грозим се и од помисли, да ја цијелим досадањим животом и радом нисам ни толико заслужио, да не морам чинити овака одвратна објашњавања

Може бити, да ћу један дио овога писма и јавно саопштити, да ме не би и други ко тако питао. То ће бити у наредном (24) броју „Врача“, или — никад.

Ево Вам потврде за „Врача“ и „Привредника“. Хвала Вам и срдачан поздрав.

Ваш поштовалац

Симо Лукин Лазић.

Трговина.

НОВИ САД, 18. септембра 1907. године.

Пшеница прве каквоће 20 к. — до 20 к 80 п.	по 100 кгр.
Пшеница нова 20 к. 40 п. до 20 к. 60 п.	
Пшеница средња 20 к. — п. до 20 к. 20 пот.	
Пшеница лакша 20 к. — п. до 20 к. — пот.	
Наполица нова 18 к. 20 п. до 19 кр. — пот.	
Јечам 14 круна 20 пот. до — кр. — пот.	
Зоб нова 14 кр. 60 пот. до 14 кр. 80 пот.	
Кукуруз у зрну н. 14 кр. — п. до — кр. — п.	
Кукуруз у клипу н. 6 кр. 40 п. до 6 кр. 80 п.	
Маст 140 кр. — п. до — кр. — пот.	
Сланина 140 кр. — пот. до — кр. — п.	
Сланина паљена 140 кр. — п. до — кр. —	
Свињи угојени тешки 98 до 100 пот.	по кгр.
Свињи средњи . . 94 до 96 пот.	
Свињи лаки . . . 88 до 96 пот.	

ФРАЊЕ ЈОСИФА ГОРКА ВОДА

је изврсно природно средство за чишћење.

1588 97—

МЕШОВИТА ТРГОВИНА

Пере Димитријевића

У БЕОЧИНУ

потребује једног научењака, који може одма ступити.

Даље јављам трговцима вина и бирта шима, који желе **ВИНА** врло доброг квалитета беочинског купити, нека се обрате на моју адресу. Има на продају око 1000 буради. 1254 2 3

Бр. 12 М. Ш. О. 1907.

Стечај.

У смислу решења славног епарх. шк. одбора од 9. (22) августа 1907. Ш. 833. из 1907. овим се отвара стечај на учитељско место на српској вероисповедној шесторазредној мушкој школи. Са овим местом скопчана су ова берива: редовна плата 800 К., за повторну школу 80 К. које учитељ у месечним ратама у напред прима; осим тога 5 катастрални јутара и 560 квад хвати оранице у једном комаду, на коју учитељ терете плаћа. Слободан стан са две патосане собе, кујном, јеловником, шталом и шупом и баштом од 400 квад. хвати. Изабрани ће уживати законом прописане петогодишње доплатке, огрева у слами колико буде требало. Од укопа где позван буде 1 К

Ако изабрани учитељ буде кор склопио и изучио, имаће за то посебну награду.

Рок пријаве је шест недеља дана од дана првог увршћења у званичном листу.

Из седнице школ. одбора држане у Оросламошу дана 26. августа (8. септембра) 1907.

1248 2—2 **Школски одбор**

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

К. М. МИРКОВ

(ВЕЛ. КИКИНДА)

потребуј **два млађа помоћника** који би могли одма ступити и који говоре осим српски још и мађарски, немачки и румунски имају првенство, потребује и **два дечка** за **шегрте** из добре куће. 1266 1—3

24671. szám.

Kig. 1907.

Árlejtési hirdetmény.

Ujvidék szab. kir. város tanácsa a vásártéren tervezett városi gőz és gyógyfürdő építésénél teljesitendő építőmunkákra az alább felsorolt feltételek mellett nyilvános árlejtést hirdet.

Asztalos, lakatos, üveges és bádogos munkákra.

1. Az árlejtésen résztvehetnek mindazon hazai szakértő iparosok kiknek üzletük gyakorlására hatósági engedélyük van.

2. Ajánlat az összes munkákra, vagy az egyes munkacsoportokra tehető

3 Csakis azon ajánlatok fognak figyelembe vétetni, melyek a rendelkezésre bocsájtott nyomtatvány felhasználásával adatnak be.

4. Az ajánlatok 1 korona bélyeggel ellátandók és lepecsételendők s legkésőbb

1907. évi október hó 15-én déli 12 óráig

a városi iktatóhivatalban benyujtandók. Később vagy távirati uton tett ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

5 Minden ajánlatot tevő tartozik megfelelő **öt százalékot** bánatpénzül készpénzben vagy értékpapirokban a városi pénztárnál letétbe helyezni s az erről szóló nyugtát, esetleg az óvadék elküldését igazoló postai feladóvevényt ajánlatához csatolni.

6. Az ajánlattevők ajánlataikkal a végleges döntésig kötve maradnak.

7. A városi tanács fentartja magának azt a jogot, hogy a munkák végrehajtásával, tekintet nélkül a vállalati összegre azon vállalkozót bizza meg, ki a jó és helyesen készitendő munkák teljesitése iránt már eleve is legtöbb biztositékot nyujtja

8 Az ajánlati ürlapok és munkakivonatok 2 korona dij lefizetése mellett a városi mérnöki hivatalban és Francsek Imre tervező müépitész müszaki tanácsos irodájában (Budapest VIII. Rákóczi ut 11) kaphatók, hol a tervek, szerződésminta, vállalati általános és részletes feltételek is betekinthetők és szóbeli felvilágositás is nyerhető.

9 A beérkezett ajánlatok a fentkitett határidő eltelte után az ugyanazon napon megtartandó nyilvános tanácsülésben a megjelent érdekeltek jelenlétében fognak felbontatni.

Ujvidék szab kir város tanácsa, 1907. évi szeptember hó 26 án.

Szalay Lajos s. k.
kir. tanácsos, polgármestre.

1263 1—3

ПОД ЛИЧНИМ НАДЗОРОМ ТАЧНА И САВЕСНА ПОСЛУГА.

П. Н.

Част нам је штованом грађанству из Новог Сада и околине до повољног знања ставити да смо шпецерија и деликатеса трговину **ФЛЕШ и ВЕРМЕШ**, ћошак главне и лебарске улице већ преузели, и да је под својим именом:

ПЕТРОВИЋ И ПОПОВИЋ

у Новом Саду ● „код црног пса“

даље водимо. — **Радњу из основе реновирамо и повећавамо, а нову свежу робу из првих извора већ смо добили.**

Молећи за што многобројнију посету бележимо се

Нови Сад, септембра 1907.

с поштовањем

Петровић и Поповић

1 64 1—4

ЦЕНЕ УМЕРЕНЕ, РОБА СВАГДА СВЕЖА.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.